

SERGAMUMO VIRUSINIŲ HEPATITU A (VHA) 2021 M. APŽVALGA

Virusinis hepatitas A (toliau – VHA) priskiriamas grupei ligų, kuriomis užsikrečiama per maistą, vandenį ir aplinką. Infekcija plinta fekalinio oraliniu būdu, skirtingai nei kiti hepatitai (B ir C), kuriais užsikrečiama per kraują ar kitus kūno skysčius. VHA apibrėžiamas kaip kliniškai pasireiškianti infekcija su gelta ir yra oficialiai registruojamas Lietuvos teisės aktų nustatyta tvarka.

Ši infekcija paplitusi beveik visame pasaulyje, ypač besivystančiose šalyse. Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis, kasmet registruojama apie 1,5 milijono VHA atvejų. Europoje kasmet registruojama apie 14 tūkst. VHA atvejų. Didžiausio endemiškumo regionams priskiriamos Afrikos, Pietų Amerikos valstybės, Azijos šalys. Mažiausiai VHA paplitęs Australijoje, Šiaurės Amerikos žemyno šalyse.

Lietuva priskiriama nedidelio sergamumo šalims, kasmet vidutiniškai registruojama iki 22 VHA atvejų. Ši infekcija pasireiškia ne tik pavieniais susirgimais, tačiau būdingi ir protrūčiai. VHA protrūčiai registruojami šeimose arba tarp tarpusavyje bendraujančių asmenų. Vieni iš svarbiausių rizikos veiksnių yra ne tik buitinis kontaktavimas su hepatitu A sergančiu asmeniu, nepakankamas asmens higienos laikymasis, bet ir kelionės į užsienio šalis, taip pat vyrų lytiniai santykiai su vyrais. Pastarasis infekcijos plitimo būdas išlieka aktualus Europos Sąjungos šalyse.

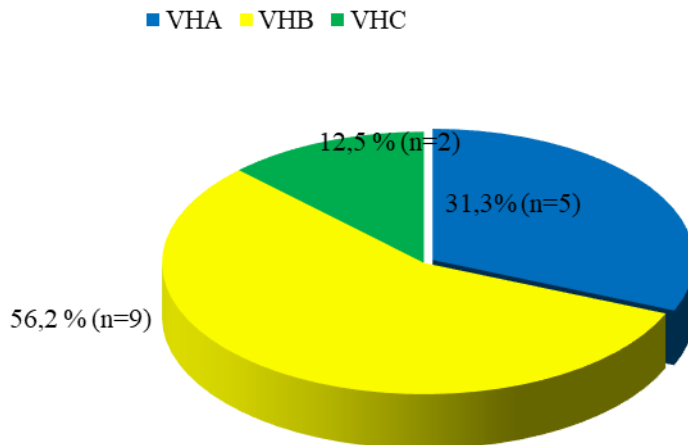
VHA LYGINAMOJI DALIS VIRUSINIŲ HEPATITŲ ATVEJŲ STRUKTŪROJE 2017 – 2021 M.

NVSC duomenimis, 2021 m. Lietuvoje iš viso užregistruoti 94 virusinių hepatitų atvejai (77 lėtinio ir 17 ūminio hepatito). Ūminio hepatito atvejai sudarė 18,1 % visų užregistruotų hepatitų atvejų. 2021 m. iš viso buvo užregistruota 5 VHA, 9 virusiniai hepatitai B (toliau –VHB), 2 virusiniai hepatitai C (toliau – VHC) ir vienas nepatikslintas hepatitas. Daugiausiai užregistruota VHB atvejų (56,2 % visų ūminių hepatitų atvejų), mažiausiai – VHC atvejų (12,5 %). VHA sudarė 31,3 % visų ūminių hepatitų atvejų (1 lentelė, 1 pav.).

1 lentelė. Sergamumas patikslintais virusiniais hepatitais Lietuvoje 2017–2021 m.

Metai	Atvejų skaičius			Sergamumo rodikliai 100 tūkst. gyventojų		
	VHA	VHB	VHC	VHA	VHB	VHC
2017	57	14	25	2,0	0,5	0,9
2018	22	13	25	0,8	0,5	0,9
2019	17	13	21	0,6	0,5	0,8
2020	9	10	8	0,3	0,4	0,3
2021	5	9	2	0,2	0,3	0,1

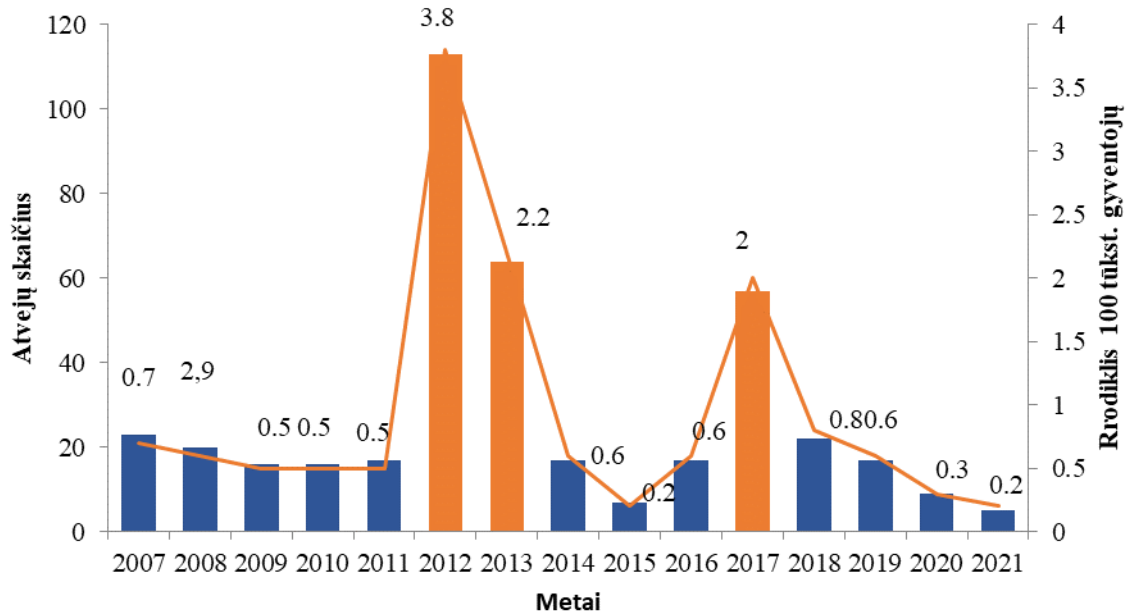
1 pav. Ūminių virusinių hepatitų A, B, C lyginamoji dalis 2021 m. (n=16)

SERGAMUMO VHA DINAMIKA LIETUVOJE 2007–2021 M.

Analizuojant daugiamečių sergamumą VHA, matyti, kad sergamumo padidėjimas užfiksuotas 2012 m., 2013 m. ir 2017 m. (atitinkamai sergamumo rodiklis buvo 3,8, 2,2 ir 2 atv. 100 tūkst. gyv.). Per šį laikotarpį mažiausias sergamumas užregistruotas 2015 m. ir 2021 m. (po 0,2 atv. 100 tūkst. gyv.). Mirties atvejų neregistruota (2 pav.).

2 pav. Sergamumo VHA dinamika 2007–2021 m.

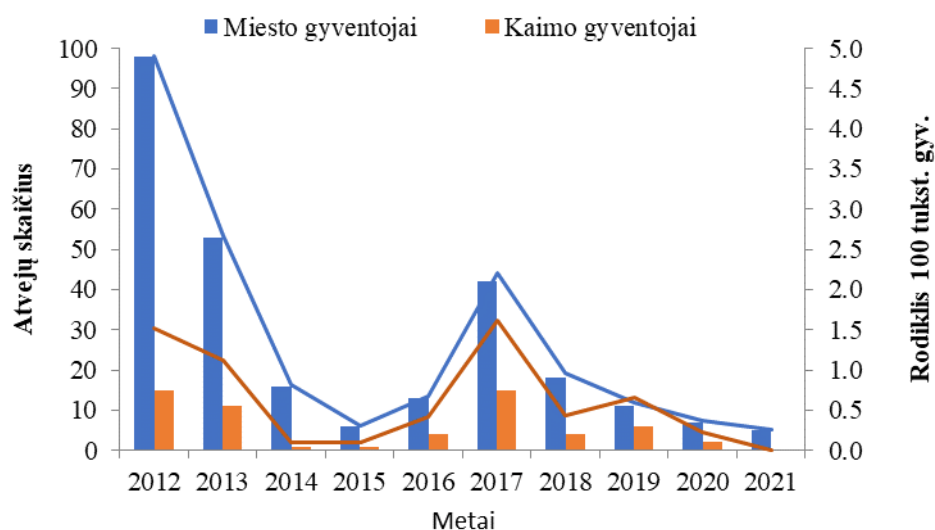

SERGAMUMAS VHA PAGAL GYVENAMĄJĄ VIETĄ 2012–2021 M.

2012–2021 m. duomenys rodo, kad miesto gyventojų sergamumas didesni nei kaimo. Per šį laikotarpį iš viso buvo užregistruoti 328 VHA atvejai, iš jų – 269 miestuose ir 59 – kaimo vietovėse.

Ypač didelis sergamumo rodiklių skirtumas buvo 2012 m. ir 2013 m. 2021 m. užregistruoti 5 VHA atvejai Vilniaus mieste (4 pav.).

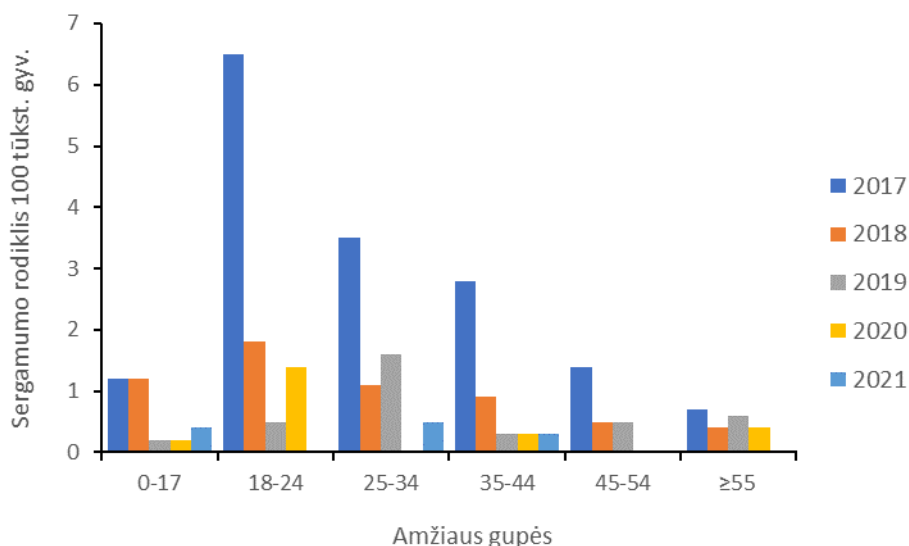
4 pav. Miesto ir kaimo gyventojų sergamumas VHA 2012–2021 metais

SERGAMUMAS VHA PAGAL AMŽIAUS GRUPES 2017–2021 M.

2017–2021 m. duomenimis, didžiausias sergamumo VHA rodiklis užregistruotas 18–24 ir 25–34 m. amžiaus žmonių grupėse. 2021 m. didžiausias sergamumas buvo užregistruotas 25–34 m. amžiaus grupėje, mažiausias – 35–44 m. amžiaus grupėje (5 pav.). Jauniausias asmuo, kuriam 2021 m. nustatyta VHA diagnozė, – 15 metų, vyriausias – 39 metų.

5 pav. VHA sergamumas pagal amžiaus grupes 2017–2021 m.

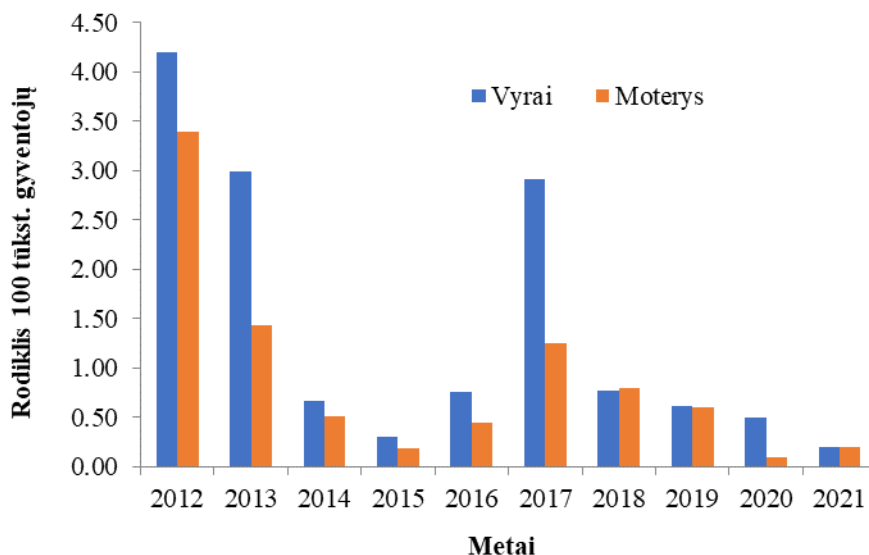

SERGAMUMAS VHA PAGAL LYTĮ 2012–2021 M.

Stebint daugiamečių sergamumą, matyti, kad daugiau serga vyrai nei moterys. Aukštas vyrų ir moterų sergamumo VHA rodiklis buvo 2012 m., 2013 m. ir 2017 m. (atitinkamai vyrų 4,2, 3 ir 2,9 atv. 100 tūkst. gyv., moterų – 3,4, 1,4 ir 1,3 atv. 100 tūkst. gyv.), žemas – 2015 m., 2020 m. ir 2021

m. (atitinkamai vyrų 0,3, 0,5 ir 0,2 atv./100 tūkst. gyv., moterų – 0,2, 0,1 ir 0,2 atv./100 tūkst. gyv.), 2021 m. VHA susirgusių vyrų ir moterų skaičiai buvo panašūs: 2 vyrai ir 3 moterys (sergamumo rodiklis siekė 0,2 atv. 100 tūkst. gyv.) (6 pav.).

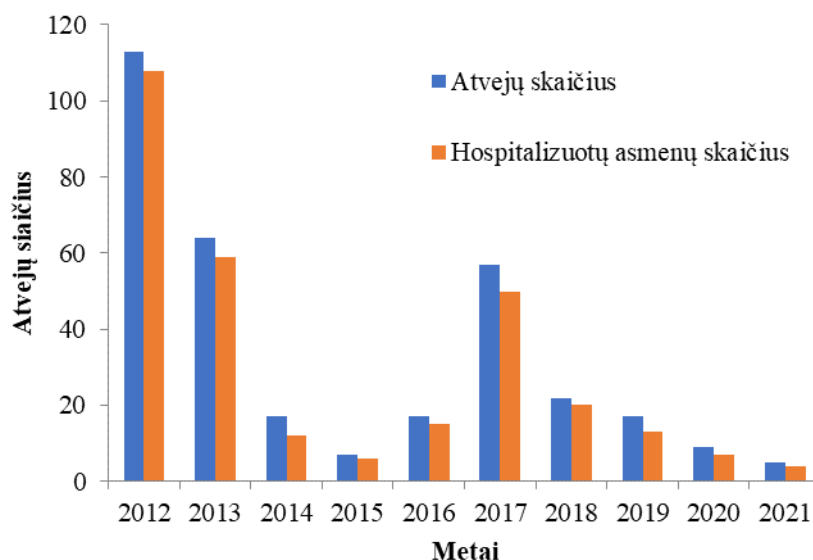
6 pav. **Sergamumo VHA rodiklis pagal lytį 2012–2021 m.**

SUSIRGUSIŲJŲ VHA HOSPITALIZAVIMO APIMTYS

Kasmet vidutiniškai hospitalizuojama apie 85 % VHA susirgusių asmenų. Didžiausias hospitalizuotų asmenų procentas buvo 2012 m. ir 2013 m. (atitinkamai 96 % ir 92 % visų susirgusių asmenų), mažiausias – 2019 m. ir 2020 m. (atitinkamai 77 % ir 88 %). 2021 m. užregistruoti 5 VHA atvejai, iš kurių 80 % (4 ligoniai) buvo hospitalizuoti (7 pav.)

7 pav. **VHA hospitalizuotų asmenų skaičius 2012–2021 m.**

SERGAMUMO VHA SEZONIŠKUMAS 2021 M.

VHA atvejai registruojami ištisus metus. 2021 m. daugiausia atvejų užregistruota pavasarį (2 lentelė). Sezoniskumas šiai ligai nėra būdingas ir neturi įtakos sergamumo svyravimams.

2 lentelė. **Sergamumo VHA pasiskirstymas pagal mėnesius 2021 m. (n=5)**

Mėnuo	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Atvejų skaičius	0	0	2	0	1	0	0	1	0	0	0	1

VHA NUSTATYMAS 2021 M.

2021 m. visi VHA atvejai buvo patvirtinti serologiniais tyrimais.

IŠVADOS

1. 2021 m. ūminių virusinių hepatitų A, B ir C atvejų struktūroje VHA sudarė 33,3 %.
2. Per paskutinius 15 metų (2007–2021 m.) didžiausias sergamumas buvo 2012 m. ir 2017 m. (atitinkamai 3,8 ir 2 atv. 100 tūkst. gyventojų), mažiausias – 2015 m. ir 2021 m. (0,2 atv. 100 tūkst. gyv.).
3. 2021 m. užregistruoti 5 VHA atvejai Vilniaus mieste.
4. 2012–2021 m. duomenys rodo, kad VHA daugiau serga miesto gyventojai nei kaimo.
5. 2021 m. didžiausias sergamumas buvo užregistruotas 25–34 m. amžiaus grupėje, mažiausias – 35–44 m. amžiaus grupėje.
6. 2021 m. VHA susirgusių vyrų ir moterų skaičius buvo panašus: 2 vyrai ir 3 moterys (sergamumo rodiklis siekė 0,2 atv. 100 tūkst. gyv.).
7. Kasmet vidutiniškai hospitalizuojama apie 85 % VHA susirgusių asmenų. 2021 m. buvo hospitalizuota 80 % (4) asmenų.
8. 2021 m. visi VHA atvejai buvo patvirtinti serologiniais tyrimais.